

Sygn. akt III PSK 29/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa A. Ł.
przeciwko Sądowi Okręgowemu w Zamościu
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22
marca 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w
Lublinie
z dnia 28 października 2021 r., sygn. akt VIII Pa 178/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 października 2021 r., sygn. akt VIII Pa 178/21 Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił apelację pozwanego Sądu Okręgowego w Zamościu od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z 16 czerwca 2021 r., sygn. akt VII P 494/20, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo A. Ł. o zapłatę.

Wyrokiem z 16 czerwca 2021 r., sygn. akt VII P 494/20 Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie zasądził od Sądu Okręgowego w Zamościu na rzecz A. Ł. kwotę 71.034,24 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dat wskazanych szczegółowo w treści wyroku.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją strona pozwana, zarzucając mu naruszenie art. 102 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 365) oraz art. 104 ust. 7

ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.).

Sąd Okręgowy w wyniku rozpoznania apelacji pozwanego oddalił ją jako nieuzasadnioną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że słusznie Sąd pierwszej instancji w zaskarżonym wyroku w oparciu o wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2018 r., I PK 78/17, orzekł, że do wypłaty powódce uposażenia rodzinnego po zmarłym mężu, który w chwili śmierci był sędzią Sądu Okręgowego w Zamościu, wystarczające jest spełnienie warunków przewidzianych ustawowo dla nabycia prawa do renty rodzinnej w myśl art. 70 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zaś wysokość uzyskanego przez nią przychodu nie jest istotna, gdyż do tego świadczenia nie stosuje się przepisów o zawieszeniu renty rodzinnej.

Zdaniem Sądu Odwoławczego, nie miał racji pozwany zarzucając w wywiedzionej apelacji Sądowi pierwszej instancji, iż ten dokonał nieprawidłowej wykładni art. 102 § 1 u.s.p., a w konsekwencji błędnie nie zastosował art. 104 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W ocenie Sądu Okręgowego w rozpatrywanej sprawie brak jest podstaw do zastosowania art. 104 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ jak wynika z wcześniejszych rozważań regulacja ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych dotycząca uposażenia rodzinnego dla członków rodziny zmarłego sędziego jest zupełna, a odwołuje się do ustawy o emeryturach i rentach z FUS wyłącznie w ściśle wskazanym zakresie, a mianowicie odnośnie warunków nabycia prawa do tego świadczenia, w pozostałym zakresie obie ustawy zawierają własne regulacje.

Nie sposób zgodzić się ze skarżącym, który na poparcie swojego stanowiska powołał się na pisma Ministra Sprawiedliwości, wskazując, że stanowią one wykładnię autentyczną omawianych przepisów ustawy u.s.p. Należy bowiem powtórzyć za powódką, że wykładnia autentyczna jest to wykładnia dokonywana przez organ wydający dany przepis. W przypadku ustawy u.s.p. nie jest nim Minister Sprawiedliwości. Poza tym w doktrynie jednolicie przyjmuje się, że w polskim systemie prawa wykładnia autentyczna jest niedopuszczalna, chociażby ze względu na okoliczność, że w procesie legislacyjnym poza Sejmem, bierze udział

także Senat i Prezydent (zob. G. Jędrejek, Wykładnia autentyczna [w:] Wykładnia przepisów prawa cywilnego materialnego i procesowego, Warszawa 2020, s. 153). Wykładnia autentyczna, pochodząca od organu stanowiącego dane normy prawne, może mieć charakter jedynie pomocniczy dla organu orzekającego w sprawie, w żadnym jednak przypadku nie może prowadzić do konsekwencji w postaci związania organu orzekającego przy rozstrzygnięciu sporu, w szczególności gdy pozostaje ona w sprzeczności z literalnym brzmieniem interpretowanej normy.

Do wiążącej wykładni w danej sprawie uprawniony jest więc wyłącznie organ stosujący prawo, który powinien w sposób wyznaczony przez przepisy obowiązujące rozstrzygnąć dane zagadnienie prawne przez orzeczenie, jakie konsekwencje prawne wiąże z określonymi faktami. W ocenie Sądu Okręgowego, wobec jasnego stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w powoływanym już wcześniej wyroku odnośnie wykładni przepisu art. 102 § 1 u.s.p., nie zachodzi potrzeba posilkowania się w tym zakresie interpretacją wynikającą z treści pism Ministra Sprawiedliwości, tym bardziej, że nie stanowią one źródła prawa i mają dla Sądu charakter niewiążący.

Nieprzekonujące dla Sądu Okręgowego okazały się także twierdzenia pozwanego, zgodnie z którymi zawiesił powódce wypłatę należnego jej po zmarłym mężu uposażenia rodzinnego, ponieważ jest związany stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości sprawującego nad nim nadzór administracyjny. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w pierwszej kolejności pozwany jest obowiązany przestrzegać przepisów wynikających z powszechnie obowiązujących źródeł prawa, w tym uregulowań zawartych w ustawie u.s.p., a dopiero potem regulacji o charakterze wewnętrznym. Nie ma także znaczenia dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy podnoszona przez pozwanego kwestia braku środków na wypłatę powódce należnego jej świadczenia, czy też możliwość narażenia prezesa pozwanego na pociągnięcie do odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Kontrola instancyjna zaskarżonego wyroku uzasadniała, w ocenie Sądu drugiej instancji, stwierdzenie, iż Sąd pierwszej instancji w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, z których wyciągnął właściwe wnioski prawne, a te w konsekwencji pozwoliły mu na wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia, które jako takie powinno się ostać. Stanowisko

swoje, z prawidłową interpretacją powołanych przepisów, właściwie i rzeczowo uzasadnił. Zaskarżony wyrok jest zatem prawidłowy i musi się ostać, apelacja nie zawiera zaś żadnej argumentacji przemawiającej za uwzględnieniem wniesionego środka zaskarżenia. Sąd Okręgowy nie stwierdził ponadto uchybień skutkujących nieważnością postępowania, do których uwzględnienia byłby zobligowany z urzędu.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną strona pozwana w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) k.p.c.

Wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne - pytanie, jak należy interpretować pojęcie „warunków wymaganych do uzyskania renty rodzinnej” zawarte w art. 102 § 1 u.s.p., konieczność ustalenia czy przepis ten odsyła do ustawy o emeryturach i rentach jedynie w zakresie warunków wymaganych do nabycia prawa do renty rodzinnej, czy także odnośnie do zasad, na jakich prawo do renty rodzinnej można wypłacać. Istnieje potrzeba wykładni art. 102 § 1 u.s.p., w szczególności użytego w nim sformułowania: „spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”. Istnieją co najmniej dwie możliwe interpretacje tego przepisu. Pierwsza z nich, z którą utożsamia się pozwany oraz Ministerstwo Sprawiedliwości zakłada, że ponieważ art. 102 § 1 u.s.p. odsyła do ustawy o emeryturach i rentach w zakresie spełnienia warunków wymaganych do uzyskania renty rodzinnej i nie odwołuje się do konkretnego jej przepisu, to należy przyjąć, że warunkiem uzyskania uposażenia rodzinnego jest spełnienie zarówno przesłanek powstania prawa do renty rodzinnej (art. 68-71 ustawy o emeryturach i rentach), jak i warunków jej wypłacania (m.in. art. 103-106 tej ustawy). Uposażenie rodzinne powinno więc przysługiwać tylko tym członkom rodziny zmarłego sędziego, którzy spełnią warunki do faktycznego otrzymywania renty rodzinnej. Druga z nich - przyjęta przez Sądy obu instancji w sprawie niniejszej - zakłada, że art. 102 § 1 u.s.p. odsyła do ustawy o emeryturach i rentach wyłącznie w zakresie warunków wymaganych do uzyskania renty rodzinnej (art. 68-71 ustawy). Zagadnienie to wywołuje istotne wątpliwości, czego dowodem są przedstawione w

postępowaniu przed Sądem Okręgowym interpretacje Ministerstwa Sprawiedliwości oraz orzeczenia sądów powszechnych w podobnych sprawach. Przedstawione zagadnienie prawne ma istotne znaczenie w kontekście zagadnień ustrojowych związanych z zakresem systemowej odrębności sędziowskich uposażeń rodzinnych oraz zasady równego traktowania ubezpieczonych.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających

rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Strona skarżąca nie wykazała, aby na tle wskazanych przez siebie zagadnień występowały poważne wątpliwości interpretacyjne lub też zagadnienia prawne. Wręcz przeciwnie, kwestia podniesiona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania doczekała się już rozstrzygnięcia w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który jednoznacznie stwierdził, że wypłata uposażenia rodzinnego nie ulega zmniejszeniu lub zawieszeniu z powodu osiągnięcia przez uprawnionego

członka rodziny zmarłego sędziego przychodu z innego tytułu, ponieważ art. 102 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 23 ze zm.) odsyła do ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) wyłącznie w zakresie warunków wymaganych do uzyskania renty rodzinnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2018 r., I PK 78/17, OSNP 2019 nr 1, poz. 5). Pozwany nie wykazał, aby na tle tego zagadnienia występowały rozbieżności w orzecznictwie, zaś sam fakt odmiennego stanowiska strony pozwanej oraz Ministerstwa Sprawiedliwości nie świadczy o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

ał